

4. DÜNYA SU FORUMU VE İSTANBUL'DA DÜZENLENECEK 5. FORUM ÜZERİNE

A. Argun AKDOĞAN

Marakeş (Fas), Lahey (Hollanda) ve Kyoto'dan (Japonya) sonra Meksika'nın başkentinde Dünya Su Forumunun dördüncüsü düzenlendi. Her üç senede bir Dünya Su Konseyi'nce düzenlenen ve yedi gün süren forumun beşincisi İstanbul'da düzenlenmesine karar verildi. İçilebilir su konusunda dünyada düzenlenen en büyük uluslararası organizasyon olan Dünya Su Forumu'nun dördüncüsüne hükümetleri, Birleşmiş Milletleri, uluslararası örgütlerini, sivil toplum örgütlerini, üniversite, iş ve sanayi çevrelerini temsilen 13.000 kişi katıldı. 21-22 Mart tarihleri arasında 140 bakan ve üst-düzyer bürokratin katılımıyla bakanlar konferansı yapıldı.

Forumun önde gelen amacı Birleşmiş Milletler'in Milenyum Kalkınma Hedefleri arasında yer alan ve üye ülkelerde içilebilir suya erişemeyen nüfusun sayısını 2015 yılına kadar yarıya indirme hedefine destek vermek olarak belirlenmişti. Yer yüzünde yaklaşık 1,3 milyar insanın içilebilir suya erişimi olmadığı tahmin edilmektedir.

1997'den bu yana su soruna krizi adına

dört toplantı düzenleyen Dünya Su Forumu Hollanda'da yapılan ilk toplantıdan bu yana özelleştirmeyi hedeflediğini açıkça ortaya koydu. Ekonomik bir ürün olan suyun en iyi özel sektör tarafından yönetileceği Forumların tümünde hakim görüş olarak ortaya çıkmıştır. Dünya su şirketlerinin de talepleri doğrultusunda özelleştirme yöntemi olarak kamu özel ortaklıkları benimsenmektedir. Forum, öngörülen hedefe ulaşmak için bir yandan yerel yönetimlere su yönetiminde daha fazla işlev tanınarak kamu-özel ortaklıklarının teşvik etmektedir.

Veolia Su Bölümü'nün Afrika, Orta Doğu ve Hindistan müdürü Patrice Fonlladosa'ya göre su hizmetinin kamu tarafından sağlanması konusundaki "dogmatikleşmeyi durdurmak" gereklidir. DB Su ve Kanalizasyon Direktörü Jamal Saghir de Fonlladosa'nın görüşüne benzer biçimde Banka olarak "hedeflerinin mağdur kesimler için mümkün olan en düşük ücretle etkin bir su hizmeti sunmak olduğunu belirterek kamu-özel ayrımının aşılması" gerektiğini söylemiştir.

Dünya Su Konseyi'nin Başkanı Loïc Fauchon aynı zamanda su şirketi "Groupe des Eaux de Marseille"nin başkanıdır. "Groupe des Eaux de Marseille" ise Dünya'nın en büyük su şirketlerinden "Compagnie Générale des Eaux" ve "Lyonnaise des Eaux" tarafından kurulmuştur.

Meksika'daki Su Forumu'nda kamu-özel ortaklığı ideolojiler üstü bir uzlaşma olarak vurgulanmıştır. Dünya Bankası tarafından da paylaşılan bu çözüm önerisinin mali zorluklar içerisindeki kalkınmakta olan ülke hükümetlerinin su yatırımı için kaynak bulma sorunun ortadan kaldırarak, çok uluslu şirketlerin su işletmesi deneyiminden yararlanma fırsatı sunduğu öne sürülmektedir.

Meksika'daki 4. Su Forumu bu planı yaymak, kalkınmakta olan ülke hükümet ve sivil toplum örgütlerinin desteğini sağlama amacını gütmüştür. "Küresel Meydan Okuma için Yerel Eylemler" adını taşıyan Forumda;

Kyoto'daki 3. Su Forumunda Meksika'nın Cancun şehrinde foruma katılan bir işçi, Suez şirketi tarafından işletilen su şebekesinden aldığı bulanık ve kötü kokan suyu Suez'in başkanına vererek içmesini istemiştir...

- *büyüme ve gelişme için su,*
- *bütünleşik su kaynakları yönetimi,*
- *herkes için su sağlanması,*
- *besin ve çevre için su yönetimi*
- *risk yönetimi"* başlıklı beş konu 200 farklı oturumda tartışılmıştır. Oturumların tümünde vurgulanması istenen beş temel tema ise
- *Yerel bilginin, deneyimin ve faaliyetin değeri*
- *Yerel faaliyeti destekleyen somut ve politika yönelimli çıktılar*
- *Karmaşık ve çok yönlü sorunlara yanıt vermek için sektörler arası diyalog*
- *Yerel aktörleri etkin kılacak bölgesel ve küresel taahhütler,*

olarak belirlenmiştir.

Tüm dünyada su yönetimi konusunda ortak hedefler belirleyen ve yeni kurallar koyan Dünya Su Konseyi'nin arkasında son derece güçlü endüstriyel ve mali kurumlar yer almaktadır. Dünya Su Konseyi'nin planlama komitesi Dünya Bankası, Suez ve Veolia gibi çok uluslu su şirketleri ve Batılı ülkelerin çeşitli kalkınma ve yardım kuruluşlarının temsilcilerinden oluşmaktadır. Üçüncü ile dördüncü forum (2003-2006) arasında üye sayısını %40 oranında artıran Dünya Su Konseyi'nin merkezi Fransa'nın Marsilya Şehri'nde bulunmaktadır. Kendisini su üzerine bir düşünme merkezi olarak tanımlamayan Konsey 1977'de BM tarafından Mar del Plata'da düzenlenen Su Konferansı'nın mirasçısı olduğunu iddia etse de uluslararası bir örgüt niteliğine haiz değildir. 50 farklı ülkeden 300 üyenin oluşturduğu Konsey, Dünya'daki su sorunu üzerine planlar üretmek ve uygulamak konusunda BM tarafından yetkilendirilmemiştir. Buna rağmen hükümet temsilcileri ve BM, Forum toplantılarına katılmaktadır. Forum sonunda yayınlanan bakanlar açıklaması resmi bir belge izlenimi vermektedir. Forum ticari

olmaktan çok politik olma iddiasını taşısa da katılımcıların bir çoğu gelişmiş Batı ülkelerinden ve Suez ve Veolia gibi ÇUŞ'lardan gelmektedir. Örneğin Meksika'daki Forum'a Amerika'dan 391, Japonya'dan 252, Hindistan'dan 181, Hollanda'da 175 ve Nijerya'dan 151 kişi katılmıştır. Hindistan ve Nijerya Batılı ülkelerden özel sektöre dayalı su işletimi konusunda önemli teknik yardım ve kredi almaktadır.

Dünya Su Konseyi'nin Başkanı Loïc Fauchon aynı zamanda su şirketi "Groupe des Eaux de Marseille"nin başkanıdır. "Groupe des Eaux de Marseille" ise Dünya'nın en büyük su şirketlerinden "Compagnie Générale des Eaux" ve "Lyonnaise des Eaux" tarafından kurulmuştur. Dünya su pazarlarını ele geçirmek için mükemmel bir fırsat sunan Dünya Su Konseyi'nde su lobileri için çalışmış ve çalışmakta olan Fransız sağ ve sol partilerinden siyasetçi ve milletvekilleri de bulunmaktadır. Uluslararası finans örgütleri Konsey'in çalışmalarına destek ve kredi vermektedir. IMF'nin eski başkanı Camdessus'un Dünya Su Konseyi'nin istediği üzerine Kyoto formu için bir grup uzmanla hazırladığı "Suyun Herkes için Finansmanı" adlı rapor dünya su krizinin çözülmesinde özel su şirketlerinin önemini vurgulamaktadır. Aynı raporda devletler ise özel sektörün altyapı hizmetlerini sunmaya yönelik teşvik edici tedbirler almaya davet edilmektedirler. IMF ve DB bu politikayı desteklemeye çağılırken daha fazla yetki verilmesi istenen yerel yönetimlerin ise özellikle kamu özel ortaklığına girerek özel sektöre güvenmesi istenmektedir.

Konsey adı altında faaliyet göstererek dünya su pazarlarını ele geçirmek isteyen çok uluslu şirketleri temsil eden Dünya Su Konseyi'nin suyun ticari bir mal olarak kabul edilmesine yönelik olarak sürdürdüğü sistemli ve çok yönlü ideolojik saldırıya karşın başta Latin Amerika halkları olmak üzere suyun kamu malı olarak görülmesi talepleri artmaktadır. Meksika'daki su forumu sırasında alternatif

bir forum gerçekleştiren muhalif örgütler çeşitli eylemlerde ve çözüm önerilerinde bulunmuşlardır. Herhangi bir yaptırımı olmayan Latin Amerika Su Mahkemesi Latin Amerika halklarının suya erişim temel hakkını ihlal eden 13 davayı görüşmüştür. Bu tür muhalif eylemler forumların vazgeçilmez bir parçası olmuş gözükmektedir. Kyoto'daki 3. Su Forumunda Meksika'nın Cancun şehrinde foruma katılan bir işçi, Suez şirketi tarafından işletilen su şebekesinden aldığı bulanık ve kötü kokan suyu Suez'in başkanına vererek içmesini istemiştir. Bu tür sürprizlerle karşılaşmak istemeyen ama öte yandan da işbirliği ve ortaklık sözcüğünü dillerinden düşürmeyen Dünya Su Forumu düzenleyicileri Meksika'daki Su Forumu'na katılım ücretini 480 ila 600 Amerikan doları arasında belirleyerek ideolojik olarak arıtılmış bir Forumda "tartışma" olanağına kavuşmuşlardır. Tüm bu arıtma ve arınma çabalarına rağmen son yıllarda Latin Amerika'da büyük su şirketlerin aldığı ciddi darbeler forumda dile getirilmiştir. Arjantin Hükümeti'nin Suez'le olan anlaşmasını bitirmesi, Uruguay'da Anayasa değişikliği ile su hakkının anayasal bir hak olarak tanınması ve ve özel şirketlere verilen imtiyazların sona erdirilerek millileştirilmeye gidilmesi kaygıların artmasına neden olmuştur. Bolivya Su Bakanı Abel Manani ise özel sektörün "baskı ve şantajı"ndan yakınmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin web sitesinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin imza attığı başarılı organizasyonlar nedeniyle Nepal, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri arasından sıyrılarak 2009'un Mart ayında 5. Dünya Su Forumunu düzenleme hakkını elde ettiği belirtilmektedir. 650.000 Meksikalı'nın içilebilir suya erişimi olmayan Meksika'nın hangi gerekçelerle Dünya Su Forumunu düzenlediği hatırlanırsa şiddetli yağmurlarda İstanbul'un su basan birçok semtine hizmet götürmekte hiç de başarılı organizasyonlara imza atamayan İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin dikkat etmesi gereken konular ötesinde dikkat edilmesi gereken konular olduğu anlaşılabilir.

Meksika'nın Başkanı Vicente Fox, Türkiye'de dahil birçok ülkede sendikalarla sorunlar yaşayan ve yeraltı su kaynaklarını hızla tü-

keten Coca-Cola'nın Eski Latin Amerika Müdürü'dür. Fox başkan olduktan sonra 2001 yılında su özelleştirmelerini daha da yaygınlaştırmak amacıyla "su sağlayan şirketlerinin modernizasyonu" (PROMAGUA) programını Dünya Bankası desteği ile başlatmıştır. Ülke nüfusunun %70'inden daha fazlasının oturduğu, nüfusu 50.000'den fazla 678 belediye program kapsamına alınarak su işletmelerinin imtiyazlar yoluyla 5 ila 50 yıl arasında özel su şirketlerine devri yasal hale getirilmiştir. 2004 yılında Meksika Kongresi'nce kabul edilen yeni "Ulusal Sular Yasası" ÇUŞ'ların talepleri doğrultusunda şekillendirilmiştir. Meksika'da yaşanan bu gelişmeler Türkiye'de su hizmeti konusunda yaşanan ve yaşanacak olan gelişmeleri çok yakından ve dikkatle takip edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. _____